

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2005-3-114 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 06-24/305-72
Karar Tarihi : 6.4.2006

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER : Ali Fuat KOÇ, Osman Tan ÇATALCALI

C. ŞİKAYET EDEN : Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR : Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.
Kirişçi Mah. 48. Sok. No:6 Kat:2 Karaman

Tünelsan Gıda Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Organize Sanayi Bölgesi 2. Sok. No:7 Karaman

Zafer Ekmek Fabrikası
Mümine Hatun Mah. 1442 Sok. No:8 Karaman

Ergin Ekmek Fabrikası
Hisar MAh. Özcan Genç Cad. No:169 Karaman

Özen Ekmek Fabrikası
İbrahim Hakkı Konyalı Mah. A. Türkeş Bulvarı No:150 Karaman

Koç Ekmekçilik Ltd. Şti.
Gim Toptancılar Sitesi No:1-2 Karaman

Tutkunlar Tavukçuluk Gıda Tarım Ürünleri Üretim ve Pazarlama Ltd. Şti.
2. Tabakhane Geçidi No:81 Karaman

Altın Ekmek Fabrikası Unlu Mamulleri
Yeni Mahalle Rifat Bacak Sok. No:10 Karaman

Özkader Ekmek Gıda Tavukçuluk İnşaat Nakliye San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ali Şahane Mah. 16. Sok. No:25 Karaman

Meltem Ekmek
Hamidiye Mah. Galericiiler sitesi No:9 Karaman

E. DOSYA KONUSU: Karaman il merkezinde faaliyet gösteren fırıncı esnafının aralarında bir anlaşma akdetmek suretiyle rekabeti kısıtladıkları iddiası ve Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin kuruluşuna ilişkin yapılan başvurunun söz konusu iddia çerçevesinde değerlendirilmesi.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayetçi tarafından yapılan başvuruda, Karaman il merkezinde faaliyet gösteren fırıncı esnafının aralarında bir anlaşma akdetmek suretiyle rekabeti kısıtladıkları iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 4.10.2005 tarih ve 6974 sayı ile intikal eden başvuru üzerine; 7.11.2005 tarih, 2005-3-114/İİ-05-HS sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 10.11.2005 tarih ve 05-78 sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabeti Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 31.3.2006 tarih ve 2005-3-114/ÖA-06-AFK sayılı Önaraştırma Raporu 4.4.2006 tarih, REK.0.07.00.00-110/49 sayılı Başkanlık önergesi ile 06-24 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:

İlgili Raporda;

- Tünelsan Gıda Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin Karaman il merkezindeki bazı fırıncılar ile anlaşarak Karaman il merkezindeki ekmek piyasasında rekabeti bozduğu yönündeki şikayetçinin iddialarına yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı, şikayetin reddinin gerektiği,
- Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin bir ortak girişim şirketi olarak faaliyette bulunması için yapılan başvurunun, Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin taraflar arasındaki rekabeti sınırlaması nedeniyle ortak girişim olarak kabul edilemeyeceği, bu nedenle Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir anlaşma niteliğinde olduğu,
- Bir anlaşma olarak kabul edilen Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin varlığının ve faaliyetlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde bir ihlal niteliğini haiz olması nedeniyle bu anlaşmaya menfi tespit verilemeyeceği,
- Bir anlaşma olarak kabul edilen Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin Kanun'un 5. maddesinde yer alan şartları sağlamadığı ve bu nedenle söz konusu anlaşmaya muafiyet tanınamayacağı,
- Bununla birlikte Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin sağladığı maliyet etkinliği ve ilgili piyasadaki rekabet üzerinde ağır ölçüde etkilerinin bulunmadığı göz önüne alınarak, ekmekleri Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti. tarafından pazarlanan fırıncılar hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı,
- Ancak, 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 3. bendi uyarınca, Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti. tarafından ekmek üreticileri arasında rekabetçi davranışların koordinasyonu sonucunu doğuran faaliyetlerin sonlandırılmasının gerektiği,

- Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.’nin Rekabet Kurulu kararının gereği doğrultusunda değişiklik yapabilmesi ve yeni düzenlemenin yapıldığına dair bilgileri Rekabet Kurumu’na bildirmesi için, gerekçeli kararın Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.’ne tebliğinden itibaren 60 gün süre tanınmasının uygun olacağı,
- Aksi takdirde, Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.’nin mevcut yapısı ile faaliyetine devam etmesi halinde, Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti. ve Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti. aracılığı ile ekmek ürünlerinin dağıtımını yapılan teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun’un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasının gerekeceği ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Taraflar

I.1.1. Şikayetçi

İsminin gizli tutulmasını istemiştir.

I.1.2. Hakkında Önaraştırma Yapılan Taraflar

Karaman il merkezinde önaraştırma tarihi itibarıyla 22 adet ekmek üreticisi teşebbüs faaliyet göstermektedir. Bu fırınlardan sadece 20 tanesi francala ekmeği tabir edilen ekmek çeşidini üretmekte, diğer fırınlar ise Trabzon Ekmeği, Somun Ekmeği gibi farklı ekmek türlerini üretmektedirler. Bununla birlikte Karaman il merkezinde yapılan incelemelerde asıl şikâyet konusunun Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti. (Ek-Dağ) şirketi ve ürünleri Ek-Dağ şirketi aracılığıyla dağıtılan teşebbüsler hakkında olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda önaraştırma kapsamında hakkında önaraştırma yapılan taraf olarak Ek-Dağ şirketi ile ürünleri Ek-Dağ şirketi aracılığıyla dağıtılan teşebbüsler belirlenmiştir.

I.1.2.1. Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ticaret Ltd. Şti. (Ek-Dağ)

Ek-Dağ şirketi 4.10.2005 tarihinde üye fırınların ekmeklerinin nihai satış noktalarına dağıtımını gerçekleştirmek amacıyla kurulmuş bir şirkettir. Şirketin kuruluş amacının, Karaman il merkezindeki ekmek piyasasında faaliyet gösteren fırıncı esnafının, ürünlerinin nihai satış noktalarına dağıtımını sırasında katlandığı dağıtım maliyetinin en aza indirilmesi ve böylelikle, aynı güzergâh üzerinde yer alan bakkal ve marketlere artık tek elden dağıtım yapılarak dağıtım ve pazarlama giderlerinin düşürülmesi ve sağlanan maliyet indiriminin zor durumda olan fırıncı esnafının karlılığını arttırması hedeflenmektedir.

Şirketin ortaklık yapısına Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Ek-Dağ şirketinin ortaklık yapısı

Hissedar	Kuruluştaki Pay	Oranı %
Ahmet Coşkun	30.000	20
İlyas Yiğitoğlu	30.000	20
Süleyman Ergin	30.000	20
Mustafa Mavi	30.000	20
Hüseyin Canmaya	15.000	10
Ali Canmaya	15.000	10
Toplam	150.000	100

I.1.2.2. Tünelsan Gıda Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Tünelsan)

Tünelsan 7.12.2004 tarihinde kurulmuş, tescil ilanı ise 22.12.2004 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Şirketin 2005 yılı net satışları 435.310,21 YTL olup kuruluşundaki ve en son ortaklık yapısına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2: Tünelsan şirketinin ortaklık yapısı

Hissedar	Kuruluştaki Pay	Oranı %	En Son Pay	Oranı %
Adnan Övenç	25.000	16,67	50.000	14,29
Lütfi Olcay	25.000	16,67	50.000	14,29
Ali Tekin	25.000	16,67	50.000	14,29
İlyas Yiğitoğlu	25.000	16,67	50.000	14,29
Hüseyin Canmaya	12.500	8,33	25.000	7,14
Ali Canmaya	12.500	8,33	25.000	7,14
Ali Akgül	12.500	8,33	25.000	7,14
Efrayim Sarıaltın	12.500	8,33	25.000	7,14
Hüseyin Koca	0	0	25.000	7,14
Derviş İsmail Güney	0	0	25.000	7,14
Toplam	150.000	100,00	350.000	100,00

Şirketin yıllık kapasitesi yaklaşık 27.000.000 ekmek olup günlük kapasitesi ise yaklaşık 73.000 – 74.000 ekmektir.

I.1.2.3. Zafer Ekmek Fabrikası (Zafer Ekmek)

Zafer Ekmek adi bir şirket olarak kurulmuş olup sahibi Tahir Ergin'dir. Şirket, 2004 ve 2005 yıllarındaki satışlarından sırasıyla 102.083,47 Ytl ve 121.323,08 Ytl'lik gelir elde etmiştir.

I.1.2.4. Ergin Ekmek Fabrikası (Ergin Ekmek)

Meltem Ekmek adi bir şirket olarak kurulmuş olup sahibi Abdurrahman Akdede'dir. Şirketin 2005 yılındaki net satışları 58.733,32 Ytl'dir.

I.1.2.5. Özen Ekmek Fabrikası (Özen Ekmek)

Özen Ekmek adi bir şirket olarak kurulmuş olup sahibi İsmet Balta'dır. Şirket, 2004 ve 2005 yıllarındaki satışlarından sırasıyla 193.717,04 Ytl ve 144.492,84 Ytl'lik gelir elde etmiştir. Şirketin günlük kapasitesi yaklaşık 6.800 ekmek olup 2005 yılında günde yaklaşık olarak 2000 adet ekmek üretmiştir.

I.1.2.6. Koç Ekmekçilik Ltd. Şti. (Mis Ekmek)

Mis Ekmek şirketinin ortakları İsmet Eski (%50) ve Metin Sünbülüoğlu (%50)'dur. Şirketin 2005 yılı net satışı 46.088,06 Ytl'dir. Şirketin günlük üretim kapasitesi yaklaşık 10.000 ekmektir.

I.1.2.7. Tutkunlar Tavukçuluk Gıda Tarım Ürünleri Üretim ve Pazarlama Ltd. Şti. (Tutkunlar)

Tutkunlar şirketinin ortakları Celal Coşkun (%33,33), Mehmet Coşkun (%33,33) ve Ahmet Coşkun (%33,33)'dur. Şirketin 2004 ve 2005 yıllarına ilişkin net satışları sırasıyla 1.248.897,94 Ytl ve 911.102,06 Ytl'dir. Şirketin günlük üretim kapasitesi yaklaşık 10.000 ekmektir.

I.1.2.8. Altın Ekmek Fabrikası Unlu Mamulleri (Altın Ekmek)

Altın ekmek fabrikası adi bir şirket olarak kurulmuş olup sahibi Ramazan Mavi'dir. Şirket, 2004 ve 2005 yıllarındaki satışlarından sırasıyla 91.600,50 Ytl ve 107.809,53 Ytl'lik gelir elde etmiştir. Şirketin günlük kapasitesi 10.000 ekmektir. Söz konusu teşebbüs tarafından yapılan açıklamada 2005 yılında kapasitenin tamamı kullanılmamış ve günde sadece yaklaşık olarak 1.600 adet ekmek üretmiştir.

I.1.2.9. Özkader Ekmek Gıda Tavukçuluk İnşaat Nakliye San. ve Tic. Ltd. Şti. (Özkader)

Özkader şirketinin ortakları Fadime Demirel ve Mehmet Dimli'dir. Şirketin 2003 ve 2004 yılında gerçekleştirdiği net satışlar sırasıyla 92.948,65 Ytl ve 121.461,66 Ytl'dir. Şirketin kapasitesi günde 5.000 ekmek olmasına karşın günde yaklaşık 1.500 ekmek ürettiği belirtilmiştir.

I.1.2.10. Meltem Ekmek

Meltem Ekmek şirketi adi bir şirket olarak kurulmuş olup şirketin sahibi Abdülbaki Eyvaztekin'dir. Şirketin 2004 ve 2005 yıllarında gerçekleştirdiği satışlar sırasıyla 54.607,68 YTL ve 7.600,00 YTL'dir.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarı; ürün özellikleri, fiyatları ve kullanım amaçları bakımından tüketici tarafından değiştirilebilir ya da ikame edilebilir sayılan bütün ürünleri ve/veya hizmetleri kapsar.

Piyasa arz yönünden incelendiğinde, pide ekmek üreten teşebbüslerin küçük üreticiler olduğu, diğer ekmek üreticilerinin ise büyük bir kısmının organize üreticiler olduğu görülmüştür. Pide fırınlarının francala ekmek üretme kapasitelerinin sınırlı olması nedeniyle pide fırınları normal ekmek üreten fırınlar için bir alternatif oluşturmamaktadır.

Piyasanın talep yapısı incelendiğinde, Karaman il merkezindeki tüketicilerin pide dışındaki ekmek ürünlerini (Trabzon ekmeği, somun ekmeği gibi) rahatlıkla birbiri yerine tüketebildikleri, birinin fiyatının artması durumunda tüketicilerin diğer bir ürünü tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca pide ekmeği ile diğer ekmekler arasında fiyat yönünden de fark bulunmaktadır (150 gr. pidenin tarife fiyatı 30 Ykrş olup 200 gr ekmeğin tarife fiyatı ise 25 Ykrş'tur). Bu bakımdan hem tüketici tercihleri hem de fiyat yönüyle pide türü ekmekler ile diğer ekmekler tüketicilerin gözünde birbirlerinden ayrılmaktadırlar.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında ilgili ürün pazarı somun ekmeği, francala ekmeği ve Trabzon ekmeği türlerini kapsayacak şekilde ekmek pazarı olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı

olması; ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır.

Fırıncılar tarafından üretilen ekmek pazarında yer alan teşebbüsler Karaman il merkezinde faaliyet göstermektedir. Ayrıca önaraştırma döneminde yapılan görüşmelerde, Karaman il merkezine dışarıdan ekmek gelmediği, dışarıya da ekmek gitmediği bilgisine ulaşılmıştır. Dolayısıyla ilgili coğrafi pazar Karaman il merkezi olarak belirlenmiştir.

I.3 Ekmek Piyasasına İlişkin Bilgiler

I.3.1. Karaman İl Merkezi Ekmek Piyasasına İlişkin Bilgiler

Karaman il merkezindeki fırıncı esnafı tarafından pek çok farklı çeşitte ekmek üretilmektedir. Söz konusu ekmek türleri francala ekmek, Trabzon ekmeği, somun ekmeği, karafırın ekmeği ve diğer yöresel ekmekler olarak sıralanabilir.

Küçük bir il merkezine sahip olan Karaman'da yaklaşık 600 satış noktası bulunmaktadır. Karaman il merkezinde 19 ekmek fabrikası, 1 somun ekmeği üreten fırın, 1 Trabzon ekmeği üreten fırın ve 1 de tünel tipi fırın bulunmaktadır. Bunun yanında 45–50 pide fırını da il merkezinde faaliyet göstermektedir. Yapılan görüşmelerde günlük ekmek tüketiminin yaklaşık 70.000 – 80.000 adet olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Karaman il merkezinde yaklaşık 100.000 kişi yaşamakta, ancak yaz aylarında nüfus il merkezine yurtdışından gelenler nedeniyle artmaktadır.

I.3.2. Ekmeğin Azami Fiyatının Belirlenmesine İlişkin Bilgiler

Ekmeğin azami fiyatının belirlenmesine ilişkin tacir ve esnaf niteliğindeki fırıncılar için iki ayrı mevzuat vardır.

I.3.2.1 Esnaf Odalarına Kayıtlı Fırıncılar İçin Geçerli Mevzuat

Esnaf ve Sanatkârlar Odaları'na bağlı esnaf niteliğindeki işletmeler 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu'nun 62. maddesine göre belirlenen azami fiyatlara uymak durumundadırlar. Bu maddeye göre ekmek için azami satış fiyatının tespiti şu şekildedir:

“MADDE 62. — Bu Kanuna tabi esnaf ve sanatkârlarca üretilen mal ve hizmetlerin fiyat tarifeleri, bağlı buldukları odalarca hazırlanır ve odanın mensubu olduğu birlik yönetim kurulu tarafından fiyat tarifesinin sunulmasından sonra otuz gün içinde onaylanır veya reddedilir. Onaylanan fiyat tarifesi belediye, mülki amirlik ve ilgili odaya yedi gün içerisinde bildirilir ve bu andan itibaren yürürlüğe girer. Fiyat tarifeleri, uygulanacak azami hadleri gösterir.

Belediyeler veya o yerin en büyük mülki amiri tespit edilen bu tarifeleri uygun bulmadıkları takdirde esnaf teşekkülü ile anlaşmaya varamazlarsa onbeş gün içinde o yerin mülki amirinin ya da görevlendireceği yardımcısının başkanlığında, ticaret ve sanayi veya ticaret odasından bir temsilci ile esnaf

ve sanatkârlar odaları birliği temsilcisinden teşekkül edecek bir komisyonda görüşölüp karar verilmesini isteyebilirler.

Komasyon kararları salt çoğunlukla alınır. Komasyon, tarifeleri uygun bulmadığı takdirde tarife yürürlükten kalkar.

Komasyon kararına karşı, ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren on gün içinde ticari davaları görmeye yetkili mahkeme nezdinde itirazda bulunabilirler. Bu mahkemenin kararı kesindir.”

I.3.2.2. Ticaret Odalarına Kayıtlı Fırıncılar İçin Geçerli Mevzuat

Diğer yandan, tacir ve sanayici niteliğindeki ve Ticaret ve Sanayi Odalarına kayıtlı işletmeler, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 12. maddesi ve bu maddeye dayalı olarak çıkarılan “Tacir ve sanayiciler tarafından üretilen mal ve hizmetlerin azami fiyat tarifelerinin düzenlenmesi hakkında yönetmelik” hükümleri çerçevesinde belirlenen azami satış fiyat tarifesine uymak durumundadırlar. Tarifenin belirlenmesi, tarifeye nasıl itiraz edileceği gibi diğer hususlar, Esnaf Odalarına kayıtlı fırıncı esnafı için geçerli olan mevzuata paralel bir şekilde düzenlenmiştir.

I.4. Taraflarla Yapılan Görüşmeler

I.4.1. Şikayetçi ile yapılan görüşme

14.3.2006 tarihinde şikayetçi ile yapılan görüşmede, Tünelsan şirketi odağında dile getirdiği şikayetin geçerliğini korumadığı anlaşılmış ve aşağıdaki hususları belirtmiştir;

“Ek-Dağ dağıtım şirketi kurulduktan sonra dağıtım arabalarında şirkete dağıtım yaptıran tüm fırınlara ait ekmekler bulunmakta ve istediğimiz fırının ekmeğini satın alabilmekteyiz. Ayrıca Ek-Dağ dağıtım şirketi dışında bulunan YHM fırınından da ekmek alabilmekteyiz. Rekabet Kurumu'na yaptığım şikayetlerim řu an itibarıyla ortadan kalkmıştır. İstemediğimiz fırıncının ekmeğini getirmeleri durumunda bu ekmekleri iade edip başka ekmekler alabilmekteyim.”

I.4.2. Karaman Fırıncılar, Pastacılar, Lokantacılar ve Gıda Üreten İşyeri Odası ile yapılan görüşme

14.3.2005 tarihinde Tahsin Ünal Mah. Gazipaşa Cad. Geçidi Öcal Apt. Kat: 2 adresinde Karaman Fırıncılar, Pastacılar, Lokantacılar ve Gıda Üreten İşyerleri Odası başkanı Ahmet Yenilmez ile yapılan görüşmede aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır;

“Karaman il merkezinde günde yaklaşık olarak 50.000 – 55.000 adet francala ekmek üretilmektedir. Ancak yaz aylarında Karaman il merkezinde yaşanan nüfus artışına paralel olarak üretilen ekmek miktarı artmakta ve yaklaşık 80.000 – 85.000'e çıkmaktadır. İl merkezinde 19 ekmek fabrikası, 1 adet

Karafırın ekmek üreten tesis ve 1 adet tünel fırın vardır. Bununla birlikte 45-50 adet pide fırını da bulunmaktadır. Ekmek fabrikalarının 12 tanesi, pide fırınlarının ise hepsi Oda'mızın üyesidir. Diğerleri ise Ticaret Odası'na kayıtlıdır. İl merkezine dışarıdan ekmek gelmemektedir. İl merkezinde üretim yapan fırınlar atıl çalışmaktadır. Bazı fırınlar bunun önüne geçmek ve maliyetlerini düşürmek için Tünelsan isimli tünel fırın açmışlardır. Bu fırın günde yaklaşık 20.000 – 25.000 adet ekmek üretmektedir. Bazı fırıncı esnafı dağıtım maliyetlerini azaltmak için Ek-Dağ isimli dağıtım şirketini kurmuşlardır. Diğer fırınlar ise kendi dağıtımlarını kendileri yapmaktadırlar. Ek-dağ şirketi kurulduktan sonra gerek bakkallar düzeyinde gerekse nihai tüketiciler düzeyinde fırıncı esnafı arasındaki rekabette herhangi bir bozulma olmamıştır. Şu anda piyasada çok çeşitli fiyatlara rastlanmaktadır.

Karaman il merkezindeki tüketiciler aynı zamanda evlerine un almak suretiyle kendi ekmeklerini de yapmaktadırlar. Bu nedenle il merkezindeki ekmek satışlarımız diğer illere göre düşüktür. Aynı zamanda diğer ekmek türlerini ve pide fırınlarında üretilen ekmekleri de tüketebilmektedirler. Bunun nedeni ise geleneksel alışkanlıkların devam ettirilmek istenmesidir. Pidenin kilogram fiyatı ekmekten pahalıdır. 150 gr. pidenin tarife fiyatı 30 Ykrş olup 200 gr ekmeğin tarife fiyatı 25 Ykrş'dir. "

I.4.3. Karaman Bakkallar ve Bayiler Odası ile Yapılan Görüşme

15.3.2006 tarihinde Karaman Bakkallar ve Bayiler Odası başkanı Bayram Uysal ile yapılan görüşmede aşağıdaki hususlar ifade edilmiştir;

"Ek-Dağ ekmek dağıtım şirketi kurulmadan önce ekmek üreticileri ile biz bakkallar arasında bir takım problemler yaşanmıştı. Bu sorunların nedeni bakkal komisyonumuzun azaltılmaya çalışılmasıydı. Hatta bu anlaşmazlıklar sonucunda bakkallar olarak 3 gün ekmek satmamak suretiyle boykot uyguladık.

Sonrasında karşılıklı müzakereler ile anlaşmaya varıldı. Ek-Dağ'ın faaliyete geçmesi sonrasında herhangi bir sorun yaşanmadı. Şu an için bakkallar istediği fırından ekmek alabilmektedir. Şu an için herhangi bir bakkalın ekmek fırınları ile bir anlaşmazlık yaşadığına dair bir şikayet elimize ulaşmadı.

Ekmek üretimi için 2 yeni fırın açılacağına dair duyularımız var. Aynı zamanda "Bakkallar Odası" olarak bizim de bir fırın açma projemiz vardı ancak şu an için askıya almış durumdayız. Yeni açılan fırınlarla birlikte yakın gelecekte ekmek pazarında yaşanan rekabetin daha da artacağını düşünüyorum."

I.4.4. Ek-Dağ Şirketinin Yetkilileri İle Yapılan Görüşme

14.3.2005 tarihinde Ek-Dağ şirketinin yetkilileri Ahmet Coşkun, Hüseyin Canmaya ve Ali Tekin ile yapılan görüşmede aşağıdaki hususlar belirtilmiştir;

"Ek-Dağ şirketini 6 ortak olarak kurduk ve söz konusu şirketin kuruluşu sırasında Rekabet Kurumu'na izin başvurusunda bulduk. Eğer bu durumu ile izin verilemeyecek konumda ise bize yapmamız gereken değişiklikler konusunda yol göstermesini istedik.

Söz konusu şirketi ekmek dağıtımında maliyetleri düşürmek için kurduk. Son yıllarda ekmek üretim sektörü zorluklar yaşamış ve hatta bazı fırıncılar iflas etmiştir. Dağıtım şirketi sayesinde her fırın kendi ekmeğini dağıtmak yerine sadece Ek-Dağ arabaları ve elemanları ile dağıtım gerçekleştirmektedir. Dağıtım maliyetlerinin yanında, aynı zamanda bayat ekmek maliyetlerinde de önemli kazançlar elde edilmektedir. Maliyetlerin ekmek başına 10 Ykrş düştüğünü tahmin ediyoruz.

Şirketimiz ortalama olarak yaklaşık günde 36.000 – 37.000 civarında ekmek dağıtımını yapmaktadır. Bu ekmeklerin yaklaşık %10'u bayat ekmek olarak geri dönmektedir. Şirket ekmek dağıtımında ekmek başına 3 Ykrş civarında dağıtım ücreti almaktadır. Ekmek nihai satış fiyatı şu an 200 gram ekmek için yaklaşık olarak 25 Ykrş civarındadır. Bakkallara ve diğer satış yerlerine 4 Ykrş ondalık verilmekle birlikte 6 Ykrş'luk da ondalık verilebilmektedir. Şirket 4 Ykrş'ten daha fazla iskonto verdiği zaman, söz konusu maliyete ekmeği sağlayan firma katlanmaktadır. Eğer biz ekmeğin dağıtım maliyetini azaltmasaydık ekmeğin tavan fiyatının yükseltilmesini talep etmek zorunda kalacaktık. Şirket sayesinde vatandaşlar daha ucuza ekmek tüketebilmektedirler.

Hangi fırından ne kadar ekmek alınıp dağıtılacağı üye fırınların şirketin kurulmasından önceki satışlarına göre belirlenmiştir. Ancak zaman içinde fırınlardan alınan ekmek miktarları değişmektedir. Satış noktalarına hangi fırının ekmeğini isterlerse o fırının ekmeğini verdiğimiz için bazı fırınlardan yapılan alımlar artarken bazılarında olan alımlar azalmıştır. Örneğin Meltem fırını ekmekleri beğenilmediği için bu fırından yapılan dağıtım miktarı önemli oranda azalmıştır. Aynı zamanda firmalar yapılan ihalelere kendileri girmekte ve buralara kazanan fırının ekmek dağıtımını Ek-Dağ yapmaktadır.

Ek-Dağ şirketinin ekmeğini dağıttığı fırınlar Zafer Ekmek, Meltem Ekmek, Özen Ekmek, Mis Ekmek, Tutkunlar Ekmek, Altın Ekmek, Kader Ekmek ve Tünalsan'dır. Şirket tarafından ekmeği dağıtılmayan fırınlar Nur Ekmek, Dilkent, Afra Fırını, Birlik Ekmek, Somuncubaba, Trabzon Ekmek ve Şafak Ekmek'tir.

Ek-Dağ şu an 9 adet fırının ekmek dağıtımını yapmaktadır. Bu fırınlar tezgahlarında satış yaptıkları gibi nadiren kendileri de dağıtımlarını yapmaktadırlar. Karaman il merkezinde tüketilen ekmeğin ne kadarını Ek-Dağ'ın dağıttığını belirleyebilmek çok zor çünkü ekmek tüketimi dönemsel olarak değiştiği gibi pide fırınları, Trabzon Ekmeği ve halk tarafından evlerde yapılan ekmekler ekmek tüketim miktarını değiştirmektedir. Sadece 200 gram ekmek söz konusu olduğunda dahi Ek-Dağ'ın pazar payının %40'ı geçmediğini düşünüyoruz.

Ek-Dağ tarafından ekmeği satılmayan 5-6 fırın bulunmaktadır. Bu fırınlar piyasada yoğun bir rekabet olmasını sağlamaktadırlar. Özellikle 2-3 fırın arkasında güçlü firmalar bulunması nedeniyle ucuza ekmek satabilmekte veya isteyen tüm bakkallara ekmek sağlamak için çeşitli çabalarda bulunmaktadır. Ayrıca diğer ekmek türlerinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünüyoruz.

Sonuçta bizim piyasadaki rekabeti ortadan kaldırmak gibi bir amacımız hiçbir zaman olmadı. Aksine piyasada tutunabilmek için maliyetlerimizi azaltmak ve müşterilere daha iyi şartlarda ekmek sunmak için bu şirketi kurduk. Rekabeti bozmak gibi bir amacımız olmadığını Rekabet Kurumu'na yaptığımız

başvuruda belirtmiştik. Rekabet Kurumu tarafından bize yol gösterilmesini istiyor ve verilen kararlara uyacağımızı eklemek istiyoruz. “

I.5.5. İsmailoğlu Pazarlama İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti. (Dilkent) ile Yapılan Görüşme

15.3.2006 tarihinde Dilkent fırını yetkilisi Mustafa Binarbaşı ile yapılan görüşmede aşağıdaki hususlar dile getirilmiştir;

“Karaman il merkezinde faaliyet gösteren bakkallar istedikleri fırının ekmeğini alabilmektedirler. Bizim hem marketlerimiz hem de fırınımız var. İsteyen bakkala ekmeğimizi verebiliyoruz. Ekmeği tarife fiyatının altında da satabiliyoruz. Karaman il merkezinde fırın açmak isteyen herkes bunu gerçekleştirebilir. Biz de fırınımızı 3–4 ay önce açtık. Bununla birlikte il merkezinde Trabzon ekmeği satan yeni fırınlar açıldı. Dolayısıyla il merkezindeki ekmek piyasasında rekabetin sürdüğünü söyleyebiliriz.”

I.6. Değerlendirme

I.6.1. Rekabet İhlaline İlişkin Değerlendirme

4054 sayılı Kanun’un 4. maddesinin 1. fıkrası “belirli bir mal ya da hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemleri” yasaklamakta ve devam eden fıkra tahdidi olmamakla birlikte yasaklanan hallere örnekler vermektedir.

Genel olarak tüm Türkiye’de ve özel olarak da Karaman il merkezinde, üretici konumundaki fırıncıların ekmek fiyatlarına bir düzenleme getirilmiştir. Bir başka ifade ile yasal düzenlemeler çerçevesinde, yetkili kuruluşlar tarafından ekmeğin azami fiyatı belirlenmekte ve fırıncıların ve satış noktalarının bu satış fiyatının üzerine çıkmaları yasaklanmaktadır. Bu nedenle, fırıncılar, ancak kendi maliyetleri ile bu azami fiyat arasında kalan aralık içerisinde rekabet etmek durumundadırlar.

Karaman il merkezinde önaraştırma döneminde yapılan incelemelerde il merkezinde faaliyet gösteren tüm ekmek üreticileri arasında rekabeti engelleyen, azaltan veya bozan herhangi bir yazılı veya sözlü anlaşmaya ilişkin bir bilgi veya belgeye ulaşılmamıştır. Bu bağlamda Karaman il merkezinde faaliyet gösteren ekmek üreticisi teşebbüslerin aralarında bir anlaşma akdetmek suretiyle 4054 sayılı Kanun’u ihlal eden herhangi bir eylem içerisinde bulunmamışlardır. Ancak aşağıda da belirtileceği üzere Karaman il merkezindeki ekmek piyasasında rekabeti etkileyen başka hususlara rastlanılmıştır.

I.6.2. Ek-Dağ Tarafından Yapılan “Ortak Girişim” Başvurusu

Kurum kayıtlarına 28.10.2005 tarih ve 7536 sayı ile intikal eden başvuru ile Karaman il merkezinde faaliyet gösteren bazı fırıncı esnafı tarafından üretilen

ekmeklerin dağıtımını tek elden yapmak için kurulan Ek-Dağ şirketinin kuruluşuna izin verilmesi için Rekabet Kurulu'na başvurulmuştur.

Bilindiği üzere 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'de ortak girişim "amaçlarını gerçekleştirmek üzere işgücü ve malvarlığına sahip olacak şekilde bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkan ve taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmayan ortak teşebbüs" olarak tanımlanmaktadır.

Söz konusu tanıma göre bir ortak girişimin sahip olması gereken unsurlar ortak kontrol altında bir teşebbüsün bulunması, ortak girişimin bağımsız bir iktisadi varlık olarak örgütlenmesi ve taraflar veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amaç veya etkisinin bulunmamasıdır.

1.6.2.1. Ortak Kontrol Altında Bir Teşebbüsün Bulunması

Ek-Dağ'ın ortaklık yapısı incelendiğinde, Ek-Dağ şirketinin hakim bir hissedarı bulunmamakta, şirketin kontrolü hisseleri oranında ortaklar tarafından birlikte yürütülmektedir. Ayrıca şirketi temsil eden yöneticiler şirketin ortaklarının çoğunluğunun oylarıyla değiştirilebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı Ek-Dağ şirketinin ortaklarının ortak kontrolü altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1.6.2.2. Ortak Girişimin Bağımsız Bir İktisadi Varlık Olması

Ek-Dağ şirketinin kurulmasıyla birlikte kendisine ait dağıtım araçları, personel, taşınmaz mal ve yeterli ekipmana sahip olmuştur. Böylelikle ortak girişimin devamlılık arz edecek şekilde özerk bir iktisadi varlık olduğu ve herhangi bir bağımsız teşebbüsün normal şartlar altında yerine getirdiği dağıtım işlevini yerine getirebilecek durumda bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Ek-Dağ şirketi bağımsız bir iktisadi varlık olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

1.6.2.3. Ortak Girişimin Taraflar veya Taraflarla Ortak Girişim Arasındaki Rekabeti Azaltıcı veya Sınırlandırıcı Etkisinin Olmaması

Ek-Dağ şirketi tarafından yapılan başvuruda şirketin Tünelsan, Altın Ekmek, Meltem Ekmek ve Tutkunlar Ekmek tarafından üretilen ekmeği dağıtacağı, şirketin faaliyete geçmesinden sonra bu teşebbüslerin ekmeğin dağıtım faaliyetlerine son verecekleri ve Ek-Dağ'ın ekmeğin üreticisi teşebbüslere bir gün önceden bildireceği miktardaki ekmeği satmakla yükümlü olduğu belirtilmektedir. Öneri döneminde Ek-Dağ şirketinin yetkilileri ile raportörlerce yapılan görüşmeden şirket tarafından yapılan başvurudan sonra şirketin 9 teşebbüs tarafından üretilen ekmekleri dağıtmaya başladığı anlaşılmıştır.

Ek-Dağ şirketinin ortaklarının bir kısmı aynı zamanda ekmeğin üretim faaliyetlerini sürdüren teşebbüslerdir. Ek-Dağ şirketinin ortaklarından İlyas Yiğitoğlu, Hüseyin Canmaya ve Ali Canmaya hâlihazırda Tünelsan şirketinin de ortakları olup Ahmet Coşkun ise Tutkunlar şirketinin ortağıdır. Ahmet Coşkun ve Hüseyin Canmaya şirketin kuruluşundan itibaren ilk beş yıl için

Şirket Müdürü olarak yetkilendirilmişlerdir. Bu bağlamda Ek-Dağ şirketinin %60 hissesine sahip kişilerin ve şirket müdürlerinin aynı zamanda ekmek üretimi yapan fırınların da ortağı olduğu görülmektedir. Şirketin söz konusu yapılanmasının, ürettiği ekmeği Ek-Dağ aracılığıyla dağıtan rakip ekmek üreticisi taraflar arasındaki rekabeti sınırlayıcı etki doğurma ihtimali bulunmaktadır. Zira ekmek üreticisi teşebbüslerde ortaklığı bulunan kişilerin aynı zamanda rakiplerinin ekmeklerinin dağıtımını yapan bir teşebbüse de ortak olmalarının, ekmek üreticileri arasında bilgi değişimini ve rakipler arasındaki koordinasyonu kolaylaştırıcı etkileri olabileceği öngörülmektedir. Kaldı ki, raportörlerce yapılan yerinde incelemelerde; Ek-Dağ şirketinde her gün için hangi fırının ne kadar ekmeğini dağıttığının kaydının herkese açık şekilde tutulduğu görülmüştür.

Dolayısıyla Ek-Dağ şirketi, taraflar arasındaki rekabeti sınırlayıcı etkilerinin bulunması nedeniyle 1997/1 sayılı Tebliğ'de yer alan "ortak girişim" tanımına uymamaktadır. Bu nedenle Ek-Dağ şirketinin, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde bir anlaşma olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

1.6.3. Ek-Dağ'ın 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Ek-Dağ'ın ekmek dağıtımını gerçekleştirdiği 9 ekmek üreticisinin hepsi Ek-Dağ ortağı değildirler. Ancak Ek-Dağ ortaklarından 4'ü ekmek üreticisi teşebbüslerin sahipleri veya ortaklarından oluşmaktadır. Ayrıca her iki şirket müdürü de iki farklı ekmek üreticisi fırının ortağıdır. Bu durumun Ek-Dağ vasıtasıyla ekmek üreticisi firmalar arasında rekabetçi davranışların koordinasyonunu kolaylaştırıcı rol oynama ihtimali bulunmaktadır. Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği üzere, Ek-Dağ'ın bünyesinde aynı zamanda ekmek üreticisi olan teşebbüsler bulunmakta ve bu durumun da Ek-Dağ bünyesinde ekmek dağıtımını yapan firmalar arasındaki rekabeti bozucu etkileri ve rekabeti engelleme riski bulunmaktadır. Bu nedenle Ek-Dağ şirketinin 4054 sayılı Kanun'un Birleşme ve Devralmaları düzenleyen 7. maddesi çerçevesinde değil, rekabeti kısıtlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararları düzenleyen 4. maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Ek-Dağ şirketi, yoğunlaşma doğurucu bir ortak girişim olmaktan ziyade Karaman il merkezinde faaliyet gösteren ekmek üreticileri arasında işbirliği doğurucu bir anlaşma niteliğine sahiptir.

Karaman il merkezinde faaliyet gösteren 9 ekmek üreticisi ekmek dağıtım işlerini Ek- Dağ'a devretmişlerdir. Böylelikle, şirketin dağıtım sistemine üye olan fırıncılar artık kendi ürettikleri ekmeklerin dağıtımını işi için Ek-Dağ'ın kullanılacağı hususunda anlaşmışlardır. Ek-Dağ tarafından gerçekleştirilen ekmek dağıtım sisteminin açıklanmasında yarar vardır. Şirket ile anlaşan fırıncılar ekmek üretimini kendileri bağımsız olarak gerçekleştirmektedirler. Daha sonra üretilen bu ekmekler Ek-Dağ'a bağlı elemanlar tarafından alınmakta ve şirketten gelen emirler doğrultusunda belirlenen satış noktalarına götürülmektedir. Gerek Ek-Dağ yetkilileri gerekse şikâyetçi ve ekmeğin nihai tüketicilere sunulduğu il merkezindeki nihai satış noktalarının (bakkallar, marketler, büfeler ...) sahipleri ve bu işletmelerin üst birliği niteliğindeki Bakkallar Odası yetkilileri ile raportörlerce yapılan

görüşmelerden, ekmek dağıtımı yapan arabalarda birden çok sayıda fırının ekmeğinin yer aldığı, bakkalların bunlar içinden istedikleri ekmeği alabildikleri veya istenilen ekmeğin bakkala ulaştırıldığı anlaşılmıştır.

Genel olarak bakıldığında ekmek pazarında iki farklı seviyede rekabet yaşandığı görülmektedir. Birincisi, fırıncıların ürettikleri ekmeğin satıldığı nihai satış noktaları üzerinde yaptıkları rekabet, ikincisi ise ekmek üreticileri tarafından doğrudan nihai tüketicilere yapılan satışlar aşamasında yaşanan rekabettir. Birinci durumda nihai satış noktaları ile bir fırıncı anlaşmakta ve belli bir iskonto ile bu satış noktasına ekmeğini satmaktadır. Nihai satış noktası istediği fırının ekmeğini alabilmekte ve daha avantajlı bir durum olduğunda kolaylıkla ekmek aldığı fırını değiştirebilmektedir. Doğrudan fırıncı ile nihai satış noktası arasında bir anlaşma bulunmaması halinde nihai satış noktaları Ek-Dağ tarafından sunulan ekmekler arasından tercih yapmakta ve fırıncıların Ek-Dağ'a bildirdikleri fiyattan ekmeği almaktadır. İkinci durumda ise, ekmek üreticileri arasında tezgâhta yapılan satışlar ve bazı kamu ve özel kurumların açmış oldukları ihaleler yolu ile yapılan satışların artırılması yönünde bir rekabet yaşanmaktadır. Ancak burada ilk duruma göre daha az rekabet vardır. Bunun sebebi ise, tezgâhtan ve ihale ile yapılan satışların oranının toplam satışlar içindeki payının düşük olmasıdır.

Ek-Dağ, fırınların doğrudan tezgâhta yaptıkları satışlar dışındaki tüm satışlarda rol oynamaktadır. İhale yöntemi ile gerçekleştirilen satışlar da Ek-Dağ vasıtası ile gerçekleştirilmektedir. Üretici ile nihai satıcı veya alıcı arasında aksi bir sözleşme söz konusu değilse yapılan satışların bedellerini Ek-Dağ toplamakta ve kendisi 3 yrş komisyon veya hizmet bedeli almaktadır. Farklı nihai satış noktaları veya ihale yoluyla ekmek alan kurumlar ile farklı fırınlar arasında çeşitli fiyatlardan ekmek satışlarının olduğunu gösteren bazı fatura örnekleri bulunmaktadır. Dosya mevdu bilgi ve belgelerden, pazarın genelinde Fırıncılar Odası tarafından belirlenen azami hadleri gösteren ekmek satış fiyatının nihai satış noktalarında uygulandığı ve nihai satış noktalarına verilen komisyonların da istisnaları bulunmakla birlikte genelde birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu durumun başlıca nedenleri, ürünün homojen bir ürün olması, bakkalların alım gücü (Karaman Bakkallar ve Bayiler Odası başkanı Bayram Uysal ile yapılan görüşmede görüldüğü üzere bakkallar, 3 gün boykot uygulayarak istedikleri koşulları fırınlara kabul ettirebilecek güçtedirler), pazardaki bilgi akışının yoğunluğu ve hızı olarak sayılabilir. Bu noktada pazarda uzun vadeli dengelerin hiçbir zaman oluşmadığı ve sürdürülemediği de belirtilmelidir. Bakkal ile fırıncı ilişkilerindeki ve bakkal komisyonlarındaki değişimler bu durumu gösterir niteliktedir.

Ayrıca pazarda faaliyet gösteren ve ekmek dağıtımını gerçekleştiren Ek-Dağ dışında fırınların da bulunması ve ekmeklerini istedikleri satış noktalarına ulaştırabilmeleri ve hatta aynı satış noktalarında Ek-Dağ yanında bu fırınların ürünlerinin de bulunması pazardaki rekabetin değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken faktörlerdir. Ek-Dağ dışında kendi dağıtımını yapan fırınlardan birisinin de Ek-Dağ'ın ekmek dağıtımını yaptığı Tünelsan fırınının ortaklarından olması ve bu fırının gerek Tünelsan ile gerekse dağıtım aşamasında Ek- Dağ ile rekabet halinde olması dikkat çekicidir. Ayrıca, pazarda giriş ve çıkış engellerinin çok düşük olduğu görülmektedir. Yakın

geçmiş zamanda faaliyetlerine son veren 4-5 fırın bulunduğu gibi, faaliyete yeni başlayan fırınlar da bulunmaktadır. Söz konusu giriş çıkış kolaylıkları pazardaki rekabet açısından önemli olduğu gibi, pazarda tüm taraflar açısından geçerli olmak üzere uzun vadeli bir dengenin veya anlaşmanın sağlanamamasında da etkili olmaktadır.

Ek-Dağ'a ekmek veren üreticilerin ne kadar ekmek üreteceğinin veya Ek-Dağ tarafından dağıtılacak ekmek miktarının fırınlar arasında dağıtımının ne şekilde yapıldığına ilişkin raportörlerce yöneltilen sorulara şirket yetkilileri tarafından tatmin edici cevaplar verilememiştir. Her ne kadar isteyen bakkal istediği fırının ekmeğini alabiliyorsa da bu noktaların çoğunluğunun tercih belirtmeyip getirilen ekmeği aldıkları tespit edilmiştir. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, şirket yetkilileri Ek-Dağ ilk kurulduğunda her şirketin ne kadar ekmek vereceğinin daha önceki fiili satışları göz önünde bulundurularak belirlendiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca Ek-Dağ tarafından dağıtımı yapılan toplam ekmek miktarı içerisinde bireysel olarak fırınların paylarının zaman içerisinde değişimi (1.1.2006 – 28.2.2006 tarihleri arası) incelendiğinde önemli sayılabilecek değişmeler olmadığı görülmektedir. Bu durum Ek-Dağ tarafından fırınların ekmek üretim miktarlarının belirlendiği yönünde bir karine oluşturmaktadır.

Bir anlaşma olarak kabul edilen Ek-Dağ şirketinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde belirtilen hususlara uyarlık gösterdiği anlaşılmıştır.

1.6.4. Ek-Dağ'ın 4054 sayılı Kanun'un 5. ve 8. Maddeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

4054 sayılı Kanun'un Menfi Tespit başlıklı 8. maddesinde yer alan "...Kurul bir anlaşmanın, kararın, eylemin veya birleşme ve devralmanın bu Kanun'un 4, 6 ve 7. maddelerine aykırı olmadığını gösteren bir menfi tespit belgesi verebilir" hükmü bu dosya çerçevesinde değerlendirildiğinde, söz konusu fırıncılar arasındaki anlaşmaya menfi tespit belgesi verilebilmesi için hiçbir şekilde Kanun'un 4. maddesini ihlal etmemesi gerekmektedir. Teşebbüsler arasında akdedilen anlaşmaların rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıması veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olması durumunda, yapılan anlaşmalar 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal etmektedir. Bu bağlamda üye fırıncılar arasında yapılan anlaşmanın rekabeti engelleyici etkilerinin olma ihtimali bulunması nedeniyle menfi tespit alamayacağı anlaşılmıştır.

Menfi tespit belgesi alamayacak bir anlaşmaya ilişkin olarak Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. Bir anlaşmanın Kanun'un 5. maddesiyle sağlanan muafiyetten yararlanması için aşağıda belirtilen şartları birlikte sağlaması gerekmektedir:

- a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmenin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
- b) Tüketicilerin bundan yarar sağlanması,
- c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlandırılmaması, gerekmektedir.

Ek-Dağ ile fırıncılar arasında yapılan anlaşmanın amacı, şirket ile anlaşması bulunan fırıncıların ekmeklerinin dağıtımının tek bir şirket çatısı altında yürütülmesidir. Böylelikle ekmeği dağıtılan fırıncıların üzerindeki yüksek dağıtım maliyetinin azaltılması hedeflenmiştir. Ek-Dağ ve fırıncıların aralarında yaptıkları anlaşma bu bağlamda değerlendirildiğinde, yapılan anlaşma ile üye fırıncıların ürettikleri ekmeklerin dağıtımını daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Söz konusu fırıncıların tümü ürünlerini Karaman il merkezindeki satış noktalarına satmaktadırlar. Bu bakımdan, birbirine çok yakın bir coğrafi alan içinde faaliyet gösteren teşebbüslerin dağıtımda yaşadıkları zorlukları ve dağıtımın getirdiği yüksek maliyeti en aza indirmek için dağıtım ağlarını birleştirmeleri veya bu faaliyeti ortaklaşa gerçekleştirmelerinin dağıtımda etkinlik sağlayacağı açıktır. Dolayısıyla, Ek-Dağ ile fırıncıların yaptıkları anlaşma, her ne kadar aralarındaki rekabeti sınırılıyor olsa da, bu anlaşmanın ekmek dağıtımında yaratacağı ekonomik gelişme nedeniyle Kanun'un 5. maddesinin (a) bendinde belirtilen şartı taşımaktadır.

Ek-Dağ ile fırınlar arasındaki anlaşmanın, muafiyet değerlendirmesi kapsamında incelenmesi gereken bir diğer yönü ise, söz konusu anlaşmanın tüketici yararına olup olmadığıdır. Ek-Dağ'ın kurulması ile birlikte, şirketin kurduğu sisteme üye olan fırıncıların kendi aralarındaki rekabet azalmıştır. Ek-Dağ'ın özellikle ortaklarından bir kısmının ekmek üreten kişi veya teşebbüs ortaklarından oluşması nedeniyle, yol açacağı rakipler arasındaki koordinasyon ve rekabetin azalması riski tüketicilere yüksek fiyat ve/veya düşük kalite olarak yansiyabilecektir. Her ne kadar isteyen nihai satış noktasının istediği fırının ekmeğini alabilmesine olanak sağlayan bir dağıtım ağı kurulmaya çalışılmış olsa da, sağlanan dağıtım maliyet etkinliğinin doğrudan tüketiciye yansıdığı yönünde bir gösterge bulunmamaktadır.

Söz konusu anlaşmanın muafiyet alıp alamayacağı konusunda değerlendirilmesi gereken bir diğer husus da, Ek-Dağ'ın kurulmasıyla birlikte ilgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkıp kalkmadığıdır. Karaman il merkezinde çarşı ekmeği üreten toplam 22 fırın vardır. Bunlardan 9'unun ürettikleri ekmekler Ek-Dağ tarafından dağıtılmaktadır. Karaman toplam ekmek tüketiminin 70.000 ila 80.000 civarında olduğu kabul edilirse, Ek-Dağ tarafından dağıtımını yapılan ekmek miktarının toplam pazarın % 44–50'sini oluşturduğu görülmektedir. Dolayısıyla, Ek-Dağ vasıtasıyla rakipler arasında sağlanabilecek koordinasyonun ilgili pazarın önemli bir bölümünde etkili olacağı görüşüne ulaşılmıştır.

Ek-Dağ tarafından kurulan dağıtım sistemi incelendiğinde bu sistem ile üye fırıncılar arasındaki rekabetin gerekli olandan fazla sınırladığı kanaatine ulaşılmıştır. Pazardaki iki önemli rekabet unsuru olan, fırıncıların kendi aralarındaki rekabet ve bakkalların istediği fırıncı ile çalışabilmesi hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Söz konusu sistemde bakkallar istedikleri fırın ile çalışabilmektedir. Ancak üye fırıncıların kendi aralarındaki rekabet

hususunda sorunlar olduğu yönünde göstergeler mevcuttur. Üye fırınların her birinin %50 civarında atıl kapasitesi bulunmakla birlikte Ek-Dağ vasıtasıyla dağıtılan ekmekler içinde her fırına ait ekmek satış oranları zaman içinde değişiklik göstermemektedir. Bu durum, söz konusu fırınların üretim miktarlarının piyasa dışında belirlendiği yönünde bir gösterge oluşturmaktadır. Ayrıca, Ek-Dağ tarafından dağıtımı yapılan ekmeklerin alıcısı durumundaki nihai satış noktalarının büyük bölümünün fırınlar ile doğrudan anlaşma yapmak yerine Ek-Dağ tarafından kendilerine sunulan fiyat üzerinden alım yaptığı göz önüne alınırsa, fiyat konusunda da rekabetin gereğinden fazla sınırlandırıldığı görülmektedir. Her ne kadar dağıtımda bir maliyet avantajı oluşturuluyor olsa da, yaratılan bu maliyet avantajı fırıncılar tarafından içselleştirilmekte ve tüketiciler oluşan bu faydadan yarar sağlayamamaktadırlar.

Bu değerlendirmelerle birlikte belirtilmesi gereken bir diğer husus ise herhangi bir coğrafyada faaliyet gösteren birden fazla fırıncı esnafın taraf olduğu bir "dağıtım anlaşması"na, 4054 sayılı Kanun bakımından dağıtımda maliyet etkinliğini sağlaması nedeniyle bazı koşullar altında izin verilebileceğidir. Bu koşullar, dağıtım şirketinin üye fırıncılar arasındaki rekabeti kısıtlamayacak bir sistemle çalışması (özellikle fiyat rekabetinin kısıtlanmaması ve üreticilerin üretim miktarlarının belirlenmemesi), fırıncılar arasındaki rekabetçi davranışların koordinasyonuna yol açmaması için dağıtım şirketinin ekmek üreticilerinden bağımsız bir teşebbüs olarak ortaya çıkması, teşebbüsün bakkalların istedikleri fırıncının ekmeğini alabilecek şekilde organize olması olarak sıralanabilir. Ancak, Ek-Dağ tarafından kurulan mevcut sistem, üye fırıncılar tarafından üretilen ekmeklerin satış hakkını elinde bulundurması ve Ek-Dağ'a ortak bulunan ekmek üreticileri dolayısıyla yüksek oranda rekabetçi davranışların koordinasyonu riski taşıması nedeniyle fırıncılar arasındaki rekabeti sınırlamakta, tüketiciye beklenen faydayı sağlamamaktadır. Dolayısıyla, ilgili ürün pazarındaki rekabeti gereğinden çok sınırlandırdığı için Ek-Dağ ile ekmek üreticileri arasında akdedilen anlaşma Kanun'un 5. maddesinin (d) bendindeki koşulları sağlamamaktadır.

Ek-Dağ ile üye fırıncılar tarafından akdedilen anlaşmalara, Kanun'un 4. maddesinde belirtilen hususlara uymadığı için menfi tespit verilemeyeceği ve Kanun'un 5. maddesinde yer alan şartları sağlamamasından dolayı da Kanun'un 4. maddesinin uygulanmasından muaf tutulamayacağı kanaatine ulaşılmıştır.

I.6.5. 4054 sayılı Kanun'un 9. Maddesi Çerçevesinde Değerlendirme

Ek-Dağ şirketinin kuruluş aşamasında kurucuları tarafından Kurum'a yapılan birleşme devralma bildirimini ve bu bildirimde Kurul tarafından verilecek kararları uygulamaya hazır olduklarının belirtilmesi ve kendilerine yol gösterilmesinin istenmesi ve bu konuda Öneri yapılıncı kararından önce başvuruda bulunmaları tarafların lehine olarak değerlendirilebilecek bir durumdur. Ayrıca, dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, ilgililerle yapılan görüşmelerden Ek-Dağ'ın ortaya çıkardığı maliyet etkinliklerinin varlığının ve yanı sıra, pazardaki rekabet ve rakipler üzerinde ağır ve geri dönüşü olmayan olumsuz etkilerinin bulunmadığı dikkate alındığında, dosya konusu Ek-Dağ ve

fırın işletmeleri arasında akdedilen anlaşmalara taraf olan teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak Kanun'un "ihlale son verme" başlıklı 9. maddesinin 3. bendi uyarınca Ek-Dağ tarafından gerçekleştirilen ekmek dağıtımına ilişkin aynı seviyede faaliyet gösteren rakip ekmek üreticileri arasında rekabetçi davranışların koordinasyonu sonucunu doğurabilecek faaliyetlerin sonlandırılmasının, aksi halde teşebbüsler hakkında Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılacağına taraflara bildirilmesi gerekmektedir.

Taraflar yukarıda yer verilen rekabetçi davranışların koordinasyonu sonucunu doğurucu faaliyetlerini temel olarak iki şekilde sonlandırabilirler. İlk olarak; taraflar Ek-Dağ'ın faaliyetlerini sonlandırma yolunu seçebilirler. Böylelikle, her fırın kendi dağıtımını gerçekleştirecek ve Ek-Dağ'ın pazardaki rekabet üzerindeki olumsuz etkileri ortadan kalkacaktır. İkinci olarak; Ek-Dağ'ın ortakları ve yöneticileri, Karaman ilinde ekmek üretimi yapan herhangi bir teşebbüsle olan ortaklık ilişkilerini sonlandırma yolunu seçebilirler. Diğer bir deyişle Ek-Dağ'ın hissedarlarının veya yöneticilerinin, Karaman il merkezinde faaliyet gösteren ekmek üreticileri ile olan hissedarlık bağına sona erdirmeleri durumunda Ek-Dağ'ın rekabetçi davranışların koordinasyonu sonucunu doğurucu faaliyetlerde bulunması riski ortadan kaldırılabilir. Benzer şekilde, Ek-Dağ ortağı durumunda bulunan ekmek üreticilerinin Ek-Dağ'daki hisselerini ekmek üretimi ile herhangi bir ilişkisi olmayan 3. kişilere devretmeleri yolu ile de bu seçenek uygulanabilecektir. Tarafların ikinci seçenekte belirtilen Ek-Dağ'ın ortaklık yapısını değiştirme şeklinde bir yöntemi tercih etmesi durumunda, Ek-Dağ'ın pazar payı dikkate alındığında, Ek-Dağ'ın kontrolünü belirleyen ortaklık yapısında bir değişiklik olacağından söz konusu ortaklık paylarının devrine ilişkin olarak 1997/1 sayılı Tebliğ çerçevesinde Rekabet Kurumu'na başvuru yapılması gerekecektir. Bunun yanı sıra, ortaya çıkacak yeni şirketin ekmek üreticileri ile akdedeceği sözleşmeleri 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden faydalanabilecek şekilde düzenlemesi gerekecektir.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

1. Tünelsan Gıda Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin Karaman il merkezindeki bazı fırıncılar ile anlaşarak Karaman il merkezindeki ekmek piyasasında rekabeti bozduğu yönündeki şikayetçi iddialarına yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına, şikayetin reddine,
2. Ek-Dağ Ekmek Pazarlama Ltd. Şti.'nin (Ek-Dağ) bir ortak girişim şirketi olarak faaliyette bulunması için yapılan başvurunun, Ek-Dağ'ın taraflar arasındaki rekabeti sınırlaması nedeniyle ortak girişim olarak kabul edilemeyeceğine, bu nedenle Ek-Dağ'ın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir anlaşma niteliğinde olduğuna,
3. Bir anlaşma olarak kabul edilen Ek-Dağ'ın varlığının ve faaliyetlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde bir ihlal niteliğini haiz olabileceği nedeniyle bu anlaşmaya menfi tespit verilemeyeceğine,

4. Bir anlaşma olarak kabul edilen Ek-Dağ'ın Kanun'un 5. maddesinde yer alan şartları sağlamadığı ve bu nedenle söz konusu anlaşmaya muafiyet tanınmayacağına,
5. Bununla birlikte Ek-Dağ'ın sağladığı maliyet etkinliği ve ilgili piyasadaki rekabet üzerinde ağır ölçüde etkilerinin bulunmadığı göz önüne alınarak, ekmekleri Ek-Dağ tarafından pazarlanan fırıncılar hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığına,
6. Ancak, 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 3. bendi uyarınca, Ek-Dağ tarafından ekmek üreticileri arasında rekabetçi davranışların koordinasyonu sonucunu doğurabilecek faaliyetlerin sonlandırılmasının gerektiğine,
7. Ek-Dağ'ın Rekabet Kurulu kararının gereği doğrultusunda değişiklik yapabilmesi ve yeni düzenlemenin yapıldığına dair bilgileri Rekabet Kurumu'na bildirmesi için, gerekçeli kararın Ek-Dağ şirketine tebliğinden itibaren 60 gün süre tanınmasına,
8. Aksi takdirde, Ek-Dağ'ın mevcut yapısı ile faaliyetine devam etmesi halinde, Ek-Dağ ve Ek-Dağ aracılığı ile ekmek ürünlerinin dağıtımını yapılan teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılacağı ve Kanun'un 16. ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağı taraflara bildirilmesine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.